بەش. باخچە

کۆلیژی پەروەردەی بنەڕەت

زانکۆ ی سەلاحەددین

بابەت :گەشەی زمان

پەرتووکی کۆرس – (قۆناغی2)

ناوی مامۆستا :شیلان عثمان عبدالرحمن ٢٠٢٢-٢٠٢٣

پەرتووکی کۆرس
Course Book

1. ناوی کۆرس	گەشەی زمان
2. ناوی مامۆستای بەر پرس	شیلان عپمان عبدالرحمن
3. بەش/ کۆلێژ	باخچە
4. پەیوەندی	ئیمێل:shelan.abdulrahman @su.edu.krd ژمارەی تەلەفۆن (بەپێی ئارەزوو):
5. یەکەی خوێندن (بە سەعات) لە هەفتەیەک	بۆ نموونە تیۆری: ٣ کاتژمێر پراکتیک: 0
6. ژمارەی کارکردن	ئامادەبوونی مامۆستای وانەبێژ بۆ قوتابیان لە ماوەی هەفتەیەکدا ٣ کاتژمێر
7. کۆدی کۆرس	
8. پرۆفایەلی مامۆستا	• لەدایک بووی هەولێر ○ بەکالۆریس لە زمان و ئەدەبی کوردی 2004 ○ ماستەر لە زمانەوانی لێۆمهلایهتی 2008 ○ مامۆستا لە بەشی کوردی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی- زانکۆی سەلاحەددین. ○ قوتابی دکتۆرا ○ ئەندامی دامەزراندنی ڕێکخراوی ئاگا بۆ پەرەپێدانی توانای قوتابیان و مامۆستایانی زانکۆ . وەرگێڕانی کتێب:

	١–ئادابەکانی وتووێژ لەئیسلامدا. ٢–ئیعجازی دەرونی لە قورئان فەرمودە
9. وشە سەرەکیەکان	**زمان ،گەشەی زمان ،وەرگرتنی زمان ، فیربونی زمان ، تێۆرەکانی وەرگرتنی زمان ، قۆناغەکانی وەرگرتنی زمان ، کاری مێشک لە وهرگـرتنی زمان ....**

10. ناوەرۆکی گشتی کۆرس:

ثێشةكى

گەشەی زمانەوانی بابەتێکە **لە قۆناغی دووەمی باخچەی ساوایان , بابەتێکی گرنگ و پێویستە ، چونکە دەرچوی ئەم بەشە لەگەڵ تویژێك مامەڵە دەکەن ، تویژی منداڵە لە تەمەنی 6-5ساڵی (ئەگەر لە باخچەبێت ، ئەگەر لە دایەنگابێت، توێژێکن لە تەمەنی 3-5ساڵی) ، کەزمان لایان هێیشا نەپشکوتوە و لە قۆناغی گەشەکردنە ، بۆیە ئەو مامۆستایەی کە مامەڵەیان لەگەڵدادەکات ، پێویستە شارەزابێت لە سروشتی زمان و گەشەکردنی .**

ئەم بابەتە سروشتی گەشەکردنی زمان تاوتوێ دەکات، زمان ئەو دیاردە دانەبراوە سروشتی مرۆڤ ، هەر لە سەرەتای هەستکردنی مرۆڤ بە مرۆڤایەتی خۆی ، هەستی بەو جیاوازیە گەورە کردووە کە لە نێوان ئەو و بونەوەرانی تر هەیە ، کەزمانە ، ئەم بابەتە زمان وەك گرنگترین تایبەتمەندی مرۆڤ دەناسێنێ ، پێویستییەکانی گەشەکردی ، هۆکارەکانی گەشەکردنی روندەکاتەوە ، تیۆرو بیردۆزەکانی وەرگرتنی زمان روندەکاتەوە ، نە خۆشیەکانی زمان دەناسێنێ، هەروەها سرشتی وەرگرتنی زملن لای خاوەن پێداویستیە تایبەتەکان روندەکاتەوە .

11. ئامانجەکانی کۆرس

ئامانجی ئەم کۆرسە : ئامانجی گـشتی :

ئامانجی گشتی لە خوێندنی ئەم بابەتە رونکردنەوەی چۆنیهتی وهرگـرتنی زمان و گرنگی زمانە لای تاك , بۆ ئەوەی پێگەی بە هێز و پتەو بێت ، مافەکانی دەستەبەربکات و مرۆڤی خۆی بسەلێنی , ئەوا زمانی پێویستە .

ئامانجی تایبەتی :

ئامانجی تایبەتی ئەم بابەتە ئەوەیە کە سروشتی وەرگرتنی زمان لای مندال رونبکاتەوە ، ئەرکی مامۆستا و دایك باوك بناسێنێ لە پرۆسەیەدا ، پێویستیەکانی وەرگرتنی زمان دەست نیشان بکات . هەروەها دەستنیشانکردنی کاری مێشکە لە بەرهەم هێنانی زمان و هۆکارەکانی خێراکردن و هێواشکردنی وەرگرتنی زمانە لای مندال .

12. ئەرکەکانی قوتابی

قوتابی پێویستە بەپێی ئەو سەرچاوانەی بۆی ئامادەکراوە بەدواداچون بۆ بابەتی خویضنراو بکات چونکە لە پۆلدا ناتوانری بە دریژی باس لە بابەتاکان بکریت .

13. ڕێگەی وانە ووتنەوە

ریگاکانی وانەوتنەوە : لەوتنەوەی ئەم بابەتەدا رێگای پێویست بریتیەیە:

1- **محازەرە(باسکردن): ئەم رێگایە رێگای سەرەکییە لەوتنەوەی ئەم بابەتە چونکە مفرەداتی ئەم بابەت زۆرە کاتیش کەمە لەبەر ئەوەی قوتابیان دومانگ دەچنە راهێنان :بۆیە ئەم ڕێگایە زیاتر پشتی پێدەبەسترێ.**

2-**رێگای گفتوگۆ : لەم بابەتەدا رێگای گفتوگۆ بەکاردێت، چونکە بابەتەکە کارەکییە قسە هەڵدەگرێ .**

3-**ڕێگای خستنەروو : بابەتەکان تەنها سەرە قەڵەمەکان لەرێگای داتاشۆ نیشاندەدرێن و ڕووندوکرێنەوە.**

4-**ڕێگای پرسیارو وەلاّم : ئەم رێگایەش هەندێجار پەنای بۆ دەبرێت بۆ هەڵسەنگاندنی بابەتی باسکراو و ریژەی وەرگرتنی بابەتەکە (**feed back**)لەلایەن قوتابیان .**

5-**رێگەی بیرهەژاندن (العصف الژهنی): بابەکە دەوروژێنین کە پێویستی بە چارەسەر هەیە لەرێگەی پرسیارو وەلاّم چارسەرەکە دەدۆزینەوە .**

6-**فێربونی بە هەرەوەزی (تعلم تعاونی) : قوتابیەکان دەکرێن گروپ و بابەتێك دیاری دەکرێت و گروپ گروپ گفتوگۆی لەسەر دەکەن .**

هۆکارەکانی گەیاندن :بۆ گەیاندنی ئەم بابەتە بە قوتابیان ئەم رێگایانە دەگیرێنەبەر :

رێگایوانەوتنەوە :

لە وتنەوەی ئەم بابەتە ئەم رێگایانەگیراونەتەبەر:

1-**محازرە :کەبابەتەکان شیدەکرێنەو ە بۆقوتابی .**

2-**رێگای گفتوگۆ: پاش ئەوەی بابەتەکان شیدەکرێنەوە لەوبابەتانەی کە گفتوگۆهەڵدەگرن قوتابیان گفتوگۆی تێدادەکان وەلاّمدەدرێنەوە .**

3- **لە هەندێ بابەتدا پێویستە قوتابی گەشتی باخچەی ساوایان و دایانگاو پەیمانگای نابینایان و نابیستان بکات ، بۆ ئەوەی سروشتی وەرگرتنی زمان لای کەسی ئاسایی و خاوەن پێویستی تایبەت بکات .**

هۆکارەکانی گەیاندن :

-1-**تەختەی سپی و ماجیکی رەنگاورەنگ بەکاردێن .**

2-داتاشۆ بەكاردێت بۆ نیشاندانی سەرەقەلەمەكان و وێنە لەم وانەیەدا زۆر پێویستمان بە داتاشۆهەیە چونكە ، .
14. سیستەمی هەڵسەنگاندن تاقیكردنەوە : لەبەر ئەوەی ئەم بابەتە لەیەک کۆرس دەخوێنرێ **دو تاقیكردنەوە ئەنجام دەدرێت :** 1 - ٢٠٪ 2 - ٢٠٪ 3 - تاقیکردنەوەی کۆتایی کۆرس٦٠٪
15. دەرئەنجامەكانی فێربوون: قوتابی لەریگەی ئەم وانەوە دەتوانی لە سروشتی دەرونی و كۆمەلاەیەتی مندال لە روی زمانەوانیەوە تیبگات . دەتوانی كیشەی زمانی مندال وەک زمانگرتن و تەتلەكردنی زمان چارەسەر بكات .
16. لیستی سەرچاوە **سەرچاوەكان:** 1-**زمانەوانی دەرونی ، د عبدالواحید مشیر ،** 2014. 2-**زمانڤانی کارەکی ،د شیرزاد صبری ،** 2014. 3-**کاریگەری باری دەرونی لەسەر زمانی ڤسکردن ،ئەڤین عارف ، نامەی ماجستێر ,** 2011، **كۆلیژی زمان زانكۆی سەلاحەدین .** 4-**مهارات فی تفکیر واللغه ، نبیل عبدالهادی** 2005**،دار المیسره** 5- **اچگرابات الکلام واللغه ، د ابراهیم عبدالله زریقات** 2012. 6- **سیكولوجیه اللغه والمرچ العقلی ، جمعه سید یوسف،** 1990 7- **علم النفس اللغه ، موفق الحمدانی ، دار المیسره ،**2004. **والفكر عند الگفل ،جان بیاجه ، ت: احمد عزت راجع ،** 1954. ٨- –ابراهیم عبدالله الزریقات(٢٠١٢)،اضطرابات الكلام واللغة،ط2،عمان،دار الفكر. ٩–هاریس و توبلت جی تیلر(٢٠٠٣)،اعلام فكر اللغوی، ج١.

١٠-جمعه سيد يوسف(١٩٩٠) سيكولوجيه اللغه والمرض العقلى،الكويت.

١١-عاطف عبدالعزيز الغوطى(٢٠٠٧) العمليات الرياضية الفاعلة في جانبي الدماغ عند طلبة الصف التاسع بغزة ،رسالة الماجستير، الجامعة الاسلامية، غزة.

١٢-عبدالكريم محمد جبل()اللغه والمخ ، جامعه طنطا.

١٣-محمد اسماعيل بن شهداء(٢٠١٥)، انتاج اللغة في الدماغ (دراسة في علم اللغة العصبى)،Jurnal Lisanu ad-Dhad.

١٤-محمد زياد حمدان(١٩٨٦) الدماغ والادراك والذكاء والتعلم، الاردن.

١٥-محى الدين محسب(٢٠٠٨)انفتاح النسق اللسانى،القاهره.

١٦ -مصطفى شقيب (٢٠٠٩)رحله تطور الدماغ من الدماغ الايسر الى الدماغ الايمن،مجله شبكه العلوم النفسيه العربيه ، عدد٢٣.

-Taylor,1990,Psycholinguistics learning and using language, London .

-Caplan, David ,1985,Neurolinguistics and Linguistic Aphasiology :An introduction. Cambridge Univ

17. بابەتەکان

پرۆگرامی کۆرس:

پرۆگرامی گەشەی زمان قۆناغی دووەم سالی خويندن٢٠٢١-٢٠٢٢:

بابەتی سەرەکی

پێناسەی زمان ، پێناسەی گەشەی زمان

پێناسەی وەرگرتنی زمان(اكتساب اللغه) و فێربونی زمان (تعلم اللغه)،

جیاوازی نێوانیان

ئەرکەکەنی زمان

تیۆرەکانی وەرگرتنی زمان

1- تیۆری خۆرسك(چومسکی)

2- تیۆری رەوشتی (سکنر)

3-تیۆری (زانیاری)معریفی

قۆناغەکانی گەشەی زمان:

قۆناغی گەشەی یەکە زمانییەکان : 1- درکاندنی دەنگی نازمانی

أ-گریان , ب- قۆناغی گاڵە گال Lalling Stage .ج- قۆناغی لاسایی کردنەوە Imitataion Stage

2- درکاندنی زمانی : أ- دەنگە زمانییەکان ، برگە . ب :قۆناغی ئاماژە . ج: قۆناغی وشە د: قۆناغی رستە

قۆناغی گەشەی بیستنی : بناغەی بایلۆجی زمان و قسەکردن

- سروشتی مێشکی مرۆڤ

- بەشەکانی تایبەت بە زمان لە مێش : برۆکە , ڤیرنیکە ، ناوچەی بزوێنەر ، بینین و بیستن ڤیرنیکە ، ناوچەی بزوێنەر ، بینین و بیستن

- هۆکارەکانی خێراکردنی گەشەی زمان لای منداڵ

- هۆکارەکانی دوا کەوتنی گەشەی زمان لای منداڵ

نەخۆشیەکانی زمان لای منداڵ : زمانگرتن (التأتأە) : پێناسەو تایبەتەندی و جۆرەکانی

خێرا قسەکردن : پێناسە و تایبەتمەندی

تایبەتمەندی زمانی لای خاوەن پێداویستی تایبەت : 1- دواکەوتوی ژیری

2- ئەفاسیا ؛ پێناسەو جۆرەکانی

فێر بونی زمانی دووه م : تیۆرەکانی فێربونی زمانی دوەم **تەمەنی گونجاو بۆ فێربونی زمانی دووه م .**	
18. بابەتی پراکتیک (ئەگەر هەبێت)	**سەردانی کردنی پەیمانگای نابینایان و نابیستا بۆ شارەزابونی زمان لایان**
19. پرسیارەکان: **ڤ2 : پ2: تێورەکانی وەرگرتنی زمان بژمێرە ؟ بۆچی تیۆری سێیەم رەخنە لە تیۆری یەکەم و دووه م دەگرێ؟ رونی بکەرەوە** **پ3: وەرگرتنی زمان چیە ؟ جیاوازی چییە لە گەڵ فێربونی زمان ؟** **پ4 : جان بیاجە چۆن دەروانێتە تەوەری قسەی منداڵ ؟ رونی بکەرەوە**	
20. تێبینی تر لێرە مامۆستای وانەبێژ دەتوانێت تێبین وکۆمەنتی خۆی بنوسێت بۆ دەوڵەمەندکردنی پەرتووکەکەی.	
21. پێداچوونەوەی هاوەڵ ئەم کۆرسبووکە دەبێت لەلایەن هاوەڵێکی ئەکادیمیەوە سەیر بکرێت و ناوەڕۆکی بابەتەکانی کۆرسەکە پەسەند بکات و جەند ووشەیەک بنووسێت لەسەر شیاوی ناوەڕۆکی کۆرسەکە و واژووی لەسەر بکات. هاوەڵ ئەو کەسەیە کە زانیاری هەبێت لەسەر کۆرسەکە و دەبیت پلەی زانستی لە مامۆستا کەمتر نەبێت.	